

PASIENTSIKKERHET

MARIA LILLEMOEN
INFORMASJONSRAÐGIVER VED HØGSKOLEN I GJØVIK

Når vi er syke og på vårt mest sårbare er noe av det viktigste å få riktig behandling og å føle seg trygg. Helse- og omsorgsdepartementet har de siste tre årene satt større fokus på pasientsikkerhet ved en nasjonal kampanje for pasientsikkerhet i Norge. Arbeidet videreføres fra 2014 i et 5-årig nasjonalt program for pasientsikkerhet, målet med programmet er å forbedre pasientsikkerheten i norsk helse- og omsorgstjeneste.

Pasientsikkerhet er vern mot unødig skade som følge av helsetjenestens ytelser eller mangel på ytelser, og det omfatter tiltak som reduserer risiko for skade påført personer av helsetjenesten, prosesser for å overvåke og analysere helsetjenestens resultater tiltak for å identifisere nye risikoområder (Nasjonalt enhet for pasientsikkerhet).

Tall fra Verdens helseorganisasjon (WHO) viser at 1 av 10 pasienter i vestlige land blir skadet når de mottar hjelp i helsevesenet. Anslag viser at det i Norge dør opp til 4500 pasienter og 15 000 får varige skader hvert år som en følge av uønskede hendelser. Dette kan da bety at et opphold på en akuttlinikk i et vestlig land medfører 200 ganger livsfare enn å ferdes i trafikken.

Randi Ballangrud ved Høgskolen i Gjøvik (HiG) forsvarte rett før jul 2013 sin doktorgradsavhandling, «Building patient safety in intensive care nursing». Hun har undersøkt pasientsikkerhetskultur, strukturert teamarbeid og bruk av simuleringsbasert teamtrening for å fremme pasientsikkerhet i intensivsykepleie. Høgskolen i Gjøvik har siden 2002 utviklet et simuleringscenter med avansert teknologi og et fagmiljø som forsker og underviser innen simulering. Simulering er en læringsmetode som prøver å etterlikne en virkelig pasientsituasjon. Ved hjelp av avanserte simulatorer, kan alt fra enkle ferdigheter til mer komplekse situasjoner

øves inn. Man kan trene på teamarbeid med fokus på kommunikasjon, situasjonsbevissthet og ledelse, men også ta beslutninger og stille diagnoser og utøve behandlingstiltak.

Randi Ballangrud har i doktoravhandlingen sin utført fire studier. Tre av studiene ble gjennomført med bakgrunn i et simuleringsbasert teamtrening-program med en fullskala pasientsimulator. Data ble innhentet gjennom ulike spørreundersøkelser, vurderingsskalaer for teamarbeid, samt intervju med intensivsykepleiere. I studiene ble det avdekket forskjeller i sykepleiernes oppfattelse av pasientsikkerhetskulturen mellom typer av intensivavdelinger og mellom sykehus. Den generelle oppfatningen av pasientsikkerhet var positiv, mens rapportering av hendelser for læring ble avdekket som et område med potensiale for forbedring. Sykepleierne var svært tilfreds med den simuleringsbaserte læringen og var generelt positive i evalueringen av gjennomføring, undervisning samt organisering av simuleringsprogrammet. Det ble funnet forskjeller mellom grupper relatert til praksisområder, scenarioroller og tidligere erfaring med simulering.

Ekspert-bedømmere vurderte sykepleiernes teamutøvelse i en hjertestanssituasjon fra avansert novise til kompetent. Det var forskjeller mellom ekspertenes vurdering og sykepleiernes egenvurdering. I intervju kom det fram at sykepleierne oppfattet simuleringsbasert teamtrening som positivt ved at en kan trene uten fare for å skade pasienten, det skapes bevissthet om egen og andre kompetanse og en blir trent på å sette ord på teamets håndtering av pasientsituasjoner. Det dannes en felles forståelse av teamroller, ansvar og viktigheten av tydelig kommunikasjon og læringen er overførbart til praksis.

Doktorgradsavhandlingen viser at målinger av pasientsikkerhetskultur har et potensial ved å kunne identifisere sterke og svake sider og dermed avdekke områder med behov for forbedring. Simuleringsbasert teamtrening er hensiktsmessig for å skape bevissthet om egen praksis og en felles forståelse av strukturert samarbeid for å fremme pasientsikkerhet.

Pasientsikkerhet må bli en integrert del av kulturen, og pasientsikkerhet bør framstå som ryggraden innen helsevesenet. Det er menneskelig å feile, men feil må snakkes om for å skape forbedringer og nye rutiner, og i denne sammenhengen er simulering en god læringsmetode i trygge omgivelser som gir erfaring i ferdighetstrening, tverrfaglig samarbeid og kommunikasjon.